

TA'LIM MUASSASALARI RAHBARLARINING BOSHQARUV KOMPETENTLIGINI TAKOMILLASHTIRISH

Nishonova Dilso'z Sadritdinovna
Xalqaro Nordik Universiteti magistranti
Tel nomer: 998996992310
Email:d12642668@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola orqali ta'lim muassasalari rahbarlariga boshqaruv kompetensiyasining qanchalik muhimligi yoritib berilgan. Ta'lim jarayonidagi boshqaruv va rivojlanishga aloqador bo'lgan muammolarni bartaraf etish uchun amaliy va nazariy jihatdan tushunchalar berib o'tilgan. Maqola orqali rahbarlar uchun foydali va kerakli bo'lgan bilimlar va ko'nikmalar, shu bilan birga qobiliyatlar haqida batafsil ma'lumotga ega bo'lish mumkin. O'ylaymanki, bu bilimlar ta'lim jarayonini va sifatini yaxshilashda foydali bo'ladi.

Kalit so'zlar: *Ta'lim muassasasi, rahbarlik qobiliyati, menejment, kompetentlik, ta'lim sifati, boshqaruv, tafsilotlar, mutaxassislik.*

IMPROVING MANAGEMENT COMPETENCE OF HEADS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

ABSTRACT

Through this article, the heads of educational institutions are covered by how important management competence is. Concepts have been provided, both practical and theoretical, to overcome the problems involved in management and development in the educational process. Through the article, it is possible to learn in detail about the knowledge and skills that are useful and necessary for leaders, and at the same time about abilities. I think this knowledge will be useful in improving the educational process and quality.

Key words: *educational institution, leadership ability, management, competence, quality of education, management, details, expertise.*

ПОВЫШЕНИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ РУКОВОДИТЕЛЕЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

АННОТАЦИЯ

В этой статье руководители образовательных учреждений узнают о том, насколько важна управленческая компетентность. Были представлены концепции, как практические, так и теоретические, для преодоления проблем, связанных с управлением и развитием в образовательном процессе. Благодаря

статье можно подробно узнать о знаниях и навыках, которые полезны и необходимы лидерам, и в то же время о способностях. Я думаю, что эти знания будут полезны для улучшения образовательного процесса и его качества.

***Ключевые слова:** образовательное учреждение, лидерские способности, менеджмент, компетентность, качество образования, менеджмент, детали, экспертиза.*

KIRISH

Dunyoda ijtimoiy va ta'lim sohalarining innovatsion rivojlanishi ijodiy fikrlash va yetakchilik salohiyatiga ega boshqaruv xodimlariga bo'lgan ehtiyojni yanada oshirdi. Shu munosabat bilan BMT Bosh Assambleyasining 2030 yillik yubiley sessiyasida qabul qilingan 70 yilga mo'ljallangan barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG) ta'limning barcha sohalarida inson resurslarini rivojlantirishning sinergik ta'sirini, kasbiy qiziqishlar va ehtiyojlarga yo'naltirilgan ta'lim dasturlarini shakllantirishni aniqladi. Dunyo bo'ylab boshqaruv kadrlarini tayyorlash va qayta tayyorlashning innovatsion modellarini ishlab chiqish va joriy etish, ta'lim menejerlarining etakchilik va boshqaruv vakolatlarini rivojlantirish bo'yicha tadqiqotlar olib borilmoqda. Evropa universitetlari assotsiatsiyasi (EUA), Oliy ta'lim sifatini ta'minlash bo'yicha Evropa tarmog'i (EAQA) kabi tashkilotlarda inson resurslarini rivojlantirish infratuzilmasini takomillashtirish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali etakchilik vakolatlarini rivojlantirish va baholash uchun yaxlit platformalarni yaratish. tarkibni, shaklni, usullarni va vositalarni takomillashtirishga alohida e'tibor beriladi. Mamlakatimizda oliy ta'lim muassasalarining boshqaruv ko'nikmalari va yetakchilik salohiyatini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirish, ilmiy va innovatsion faoliyatni samarali tashkil etishda muhim o'rin tutadi. Oliy ta'lim tizimida o'qituvchilarni tayyorlash, qayta tayyorlash, malakasini oshirish, ilmiy va innovatsion faoliyatini rivojlantirish bo'yicha ishlarni mazmunli va maqsadli tashkil etish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqishning ustuvor yo'nalishlari belgilab olindi. Ushbu vazifalarni bajarish oliy ta'lim sifatini ta'minlash uchun uzluksiz malaka oshirish jarayonini amalga oshirishni, integratsiyalashgan axborotni takomillashtirishni va innovatsion yondashuvlar asosida boshqaruv kompetentsiyasini rivojlantirishni uslubiy ta'minlashni talab qiladi

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son Farmoni, apreldagi "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ2909-son qarori. 2017-yil, 2019-yil 27-avgustdagi PF-5789-son "Oliy ta'lim muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz

malakasini oshirish tizimini joriy etish to'g'risida"gi qarori, 2019-yil 8-oktabrdagi "Konsepsiyani tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son qarori. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish to'g'risida"gi qarori hamda ushbu faoliyat bilan bog'liq boshqa normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirish. Ta'limni boshqarish, oliy ta'lim tizimida strategik va funksional menejmentni integratsiyalashuvi, rahbar va o'qituvchilarning kasbiy va boshqaruv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish, shuningdek, kasbiy tayyorgarlikning texnologik jihatlari bo'yicha R.Djuraev, A.Musurmonova, A. Magrupov, Sh. Paxrutdinov, B. Xodjaev, M. Yo'ldoshev, M. Mirsolieva, Y. Ismadiyarovlar ta'lim jarayonlarini axborotlashtirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida ta'lim sifatini oshirish, malaka oshirish jarayonlari monitoringi mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha izlanishlari U. Begimqulov, N. Muslimov, F. Zokirova, Sh. Sharipov, Q. Olimov, T. Shoymardonov va boshqa olimlar. Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligidan T.Bazarov, I.Zimnyaya, E.Zeer, E.Kudryavtseva, A.Markova, A.Derkach va boshqa olimlar kasbiy kompetensiyani rivojlantirishning boshqaruv, pedagogik va psixologik jihatlari, uslubiy tamoyillar. Xorijiy olimlar R.Boyatzis, D.Bartram [1], J.Raven, V.Xutmaxer, A.Hakim [2] va boshqa olimlar ta'lim sifatini nazorat qilish, axborot-ta'lim muhitini shakllantirish ishlarini o'rganishgan. ta'lim tizimi. Mavjud nazariy manbalar shuni ko'rsatadiki, oliy ta'lim muassasalari boshqaruv xodimlarining malakasini oshirish tizimida boshqaruv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari kompleks axborot-metodik ta'minlashni takomillashtirish nuqtai nazaridan to'liq o'rganilmagan va pedagogik muammo sifatida o'rganilmagan. ta'limni boshqarishda. Dissertatsiya tadqiqoti OOMTV YOA 5-5 "O'quv jarayoniga moslashtirilgan Web-tizimini yaratish" (2016-2017) va 561624-ERR- qoshidagi Bosh ilmiy-metodik markazning ilmiy-tadqiqot ishlari rejasiga muvofiq amalga oshirildi. 1-2015-1-UK-EPPKA2-CBHESP : IMEP: "O'zbekistonda oliy ta'limda ta'lim va jarayonlarni xalqarolashtirish va modernizatsiya qilish" (2015-2017).

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tarmoq manfaatlari bo'yicha o'quv-uslubiy, ijtimoiy-ma'rifiy va ilmiy-innovatsion internet birlashmalarini joriy etish orqali yetakchi kadrlar boshqaruvi kompetensiyasini rivojlantirishning yaxlit axborot-metodik tizimi takomillashtirilmoqda; Boshqaruv malakasini rivojlantirishni baholash tizimi boshqaruv-texnologik (qattiq ko'nikmalar) va ijtimoiy motivlangan (yumshoq ko'nikmalar) kompetensiyalarni aniqlash va sifat mezonlari (uzluksizlik, samaradorlik, innovatsion faoliyat) asosida darajani baholash komponentini aniqlash asosida ishlab chiqilgan. ; A'zolik va ko'rsatkichlarga asoslangan individual o'quv

traektoriyalarini amalga oshirish imkonini beruvchi muqobil va tabaqalashtirilgan o'zgaruvchan dasturlarni joriy etish orqali menejerlarning boshqaruv malakasini rivojlantirish mexanizmlari takomillashtirildi; Boshqaruv faoliyatini uzluksiz monitoring qilish natijalari asosida statistik diagnostika, strategik rejalashtirish va ilmiy hamkorlik xizmatlarini joriy etish orqali boshqaruv vakolatlarini rivojlantirishga qaratilgan integratsiyalangan elektron portfelning tashkiliy-pedagogik imkoniyatlari yaxshilandi.

Fikrimizcha, integratsiyalashgan elektron portfelning joriy etilishi oliy ta'lim muassasalarida samarali boshqaruv tizimini shakllantirishga, rahbar va o'qituvchilarning mustaqil kasbiy va shaxsiy rivojlanish darajasini baholashga, ehtiyojlardan kelib chiqqan holda kasbiy-boshqaruv kompetensiyasini rivojlantirishga olib keladi. Shuningdek, tabaqalashtirilgan ko'nikmalar sizga shakllarni aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, integrallashgan elektron portfel ko'rsatkichlarining sifat tahlili oliy ta'lim muassasalari reytingini aniqlash, xodimlarni boshqarish bo'yicha boshqaruv qarorlari, menejerlarning, shu jumladan dekanlarning boshqaruv va texnologik, ijtimoiy motivlangan kompetensiyalarini rivojlantirish, nazorat qilishda ochiqlik va shaffoflik hamda monitoring. Pedagogik shartlarni belgilaydi. Ilmiy-amaliy tadqiqotlarimiz dekanlarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirishga integratsiyalashgan elektron portfel tizimi ko'rsatkichlari asosida tabaqalashtirilgan yondashuvni joriy etish imkonini berdi. Shu bilan birga, elektron portfel tizimida mustaqil o'qitish natijalari ko'rsatkichlari 20-85 ball oralig'ida bo'lgan dekan-rahbar xodimlar — ta'lim dasturlari asosida to'liq malaka oshirish kurslarida qatnashish; 86-100 ballga ega bo'lgan ushbu rahbar xodimlar onlayn test sinovidan muvaffaqiyatli o'tgan taqdirda, dissertatsiya (loyiha) ishi himoyasiga bevosita kirish huquqiga ega bo'ladi. Yuqoridagi tahlillar asosida biz malaka oshirish jarayonida boshqaruv malakasini rivojlantirishning yaxlit axborot-metodik tizimini takomillashtirish modelini ishlab chiqdik. Oliy ta'lim muassasalari ta'limni boshqarishning ilmiy, motivatsion, o'zgaruvchanlik, integratsiya va ochiqlik hamda boshqaruvga yo'naltirilganligi tamoyillariga asoslangan boshqaruv kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan integratsiyalashgan axborot-ta'lim muhitini ta'minlashga xizmat qiladi, chunki uning tarkibiy qismlari maqsadli, mazmunli, tashkiliy va boshqaruvchidir.. Faoliyat jarayoni va natijalarni baholash komponentlari aniqlandi.

“Oliy ta'lim muassasalarining rahbar kadrlari kompetensiyalarini boshqarishning integratsiyalashgan axborot-metodik tizimini takomillashtirish” mavzusidagi dissertatsiyada olib borilgan izlanishlar natijasida quyidagi xulosalar chiqarildi:

1. Nazariy-uslubiy tahlili. Ta'limni axborotlashtirish sharoitida boshqaruv vakolatlarini rivojlantirish asoslari va axborot-metodik ta'minoti yetakchi kadrlarning boshqaruv malakalarini rivojlantirishning yaxlit axborot-metodik tizimining mazmuni, shakllari, usullari va vositalarini takomillashtirishni nazarda tutadi. universitetlar. Bu o'quv-uslubiy, ijtimoiy-ma'rifiy, ilmiy va innovatsion yo'nalishlar bo'yicha soha manfaatlariga muvofiq oliy o'quv yurtlarining yetakchi kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini o'quv-uslubiy faoliyatini kompleks axborot-metodik ta'minlash asosida takomillashtirish imkonini beradi, sanoat manfaatlarining ijtimoiy, kognitiv va ilmiy va innovatsion sohalari. 2. Oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv vakolatlarini rivojlantirish mexanizmlarining empirik tahlili boshqaruv faoliyatini diagnostika qilish va monitoring qilish natijalari asosida boshqaruvchi kadrlar malakasini oshirish mazmuni va shakllarini takomillashtirish zarurati mavjudligini ko'rsatadi. Shu munosabat bilan, o'rganish davrida muqobil va tabaqalashtirilgan o'quv dasturlari hamda boshqaruv faoliyati portfeli va diagnostikasining integratsiyalangan elektron axborot tizimidan foydalangan holda boshqaruv xodimlarining boshqaruv malakasini rivojlantirish uchun tashkiliy-pedagogik shart-sharoitlar takomillashtirildi.

Natijalar asosida quyidagi tavsiyalar berildi:

- boshqaruv xodimlarining boshqaruv malakasini rivojlantirish uchun shaxsiy o'quv muhitiga asoslangan innovatsion interaktiv ta'lim tizimlarini - integratsiyalashgan holda ishlab chiqilgan individual ta'lim yo'nalishlariga asoslangan PLEni joriy etish zarur. bir butun sifatida axborot-uslubiy tizim;

- yaxlit elektron portfel asosida oliy ta'lim muassasalarining yetakchi kadrlari boshqaruvi faoliyati samaradorligini aks ettiruvchi ishlab chiqilgan "Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari" – yetakchilik KPilari (Kalit samaradorlik ko'rsatkichlari) tizimini amaliyotga joriy etish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. Bartram, D. (2005). The Great Eight competencies: a criterion-centric approach to validation. *Journal of applied psychology*, 90(6), 1185. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.90.6.1185>
2. Afanasyev V.G. Tiriklar dunyosi: izchillik, evolyutsiya va boshqarish.- M., 1986.
3. Bespalko V.P. Pedagogik texnologiya shartlari.- M., 1989
4. Hakim A. Contribution of competence teacher (pedagogical, personality, professional competence and social) on the performance of learning // *The International Journal of Engineering and Science*. 2015. V. 4. №2. P. 1-12.

5. Hamidova, M., & Karimova, S. (2021). Ta'lim Boshqaruvi va Menejmenti. Toshkent: O'qituvchi.
6. Xolto'rayeva, S. X. Maktabgacha yoshdagi bolalarga matematik bilim berish orqali fazoviy tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi. *Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman*, 579-581.
7. Norboevna, R. N. (2021, April). IMPROVING THE MEMBERSHIP SYSTEM IN ECOLOGICAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN. In *Archive of Conferences* (Vol. 20, No. 1, pp. 97-98).
8. Nigmatov, A. N., & Ravshanova, N. N. (2020). Scientific Preschool Environmental Education and Training Research Methodology. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 2(08), 23-31.
9. Babayeva, D. R., & Ochilova, X. S. (2022, October). МАКТАБГАЧА YOSHDAГI BOLALARNI NUTQ O 'STIRISH ORQALI MUSTAQIL FIKRLASHGA O 'RGATISH. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 8, pp. 21-23).
10. Sharipova, G. S., & Madaminjonova, M. S. (2022, April). BASIC CONCEPT IN CLOTHES DESIGN. In *International Scientific and Current Research Conferences* (pp. 12-15).
11. Sharipova, G. S. (2022). DISTRIBUTION AND MODERNIZATION OF ADVANCED PEDAGOGICAL PRACTICES IN THE LESSON PROCESS. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS*, 3(06), 12-15.
12. Xolto'rayeva, S. X. (2023). МАКТАБГАЧА YOSHDAГI BOLALARNI МАКТАВ ТА'LIMIGA TAYYORLASH JARAYONIDA TAYANCH КОМПЕТЕНСИЯЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 871-872.
13. ШАРИПОВА, Г. С. (2019). ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА НА ПРИМЕРЕ ПРАКТИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЙ ПО ФОРМИРОВАНИЮ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ. In *Высшее и среднее профессиональное образование как основа профессиональной социализации обучающихся* (pp. 260-268).
14. Садикова, Д. Х., & Калауова, М. С. (2023). РОБОТЫ-ИГРУШКИ И МАТЕМАТИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ДОШКОЛЬНИКОВ НА ЗАНЯТИЯХ. *Analysis of world scientific views International Scientific Journal*, 1(5), 5-12.
15. Садикова, Д. Х. (2023). ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КАЧЕСТВ СТУДЕНТОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ STEAM ТЕХНОЛОГИЙ. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 4(2), 5-11.

16. Садикова, Д. Х. (2023, January). АППЛИКАЦИЯ-СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСТВА ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 87-91).
17. Sadikova, D. K., & Mansurova, A. M. (2023). Study of Foreign Experience in The Application of Steam Technologies in Preschool Education. *European Journal of Pedagogical Initiatives and Educational Practices*, 1(2), 162-167.
18. Раджапова, З. Т., & Мирзаева, Г. З. (2023). ИННОВАЦИОННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ В ЛАНДШАФТНОМ ДИЗАЙНЕ.(в дошкольных образовательных организациях). *Analysis of world scientific views International Scientific Journal*, 1(4), 70-76.
19. Radjarova, Z., & Abdurafova, U. (2023). THE IMPORTANCE OF USING METHODS IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS ON THE BASIS OF AN INTEGRATIVE APPROACH. *Science and innovation*, 2(B1), 337-340.
20. Tirkashevna, R. Z. (2023). PEDAGOGIK KOMPETENTLIK-SHAXSGA TA'LIM-TARBIYA BERISHNING MUHIM SHARTI. *Science and innovation*, 2(Special Issue 9), 125-128.
21. Akhmedova, N. E. (2023). People's practical art traditions as the basis for developing the artistic-pedagogical abilities of future art teachers. *Science and innovation*, 2(B4), 701-705.
22. Akhmedova, N. (2023). EMBROIDERY IN UZBEKISTAN: A RICH HISTORY AND PRACTICAL CRAFTSMANSHIP. *Science and innovation*, 2(C5), 81-84.
23. Ахмедова, Н. Э. (2022). МАРКАЗИЙ ОСИЁДА ТЕМУР ВА ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИ МЕЪМОРИЙ БЕЗАК ТУРЛАРИНИ ТАҲЛИЛ ҚИЛИШ НАТИЖАСИДА ЁШЛАРНИ АҚЛИЙ ВА МАЪНАВИЙ ТАРБИЯЛАШ САЛОХИЁТИГА ТАЪСИР ҚИЛИШ ОМИЛИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 41-45.
24. Artikbayeva, A. A. (2023). IJTIMOIY NAMKORLIK ASOSIDA BO'LAJAK TARBIYACHILARNING KASBIY KOMPENTENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 4(1), 187-190.
25. Artikbayeva, A. A. (2023). DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF STUDENTS BASED ON SOCIAL COOPERATION DURING THE QUALIFICATION PRACTICE. *Академические исследования в современной науке*, 2(4), 68-70.